

Matteus kapitel 17. Övers och komm: Bo Giertz

Evangelium enligt Matteus Kapitel 17 Vi såg hans härlighet (Matt 17:1–8)

Översättning

Sex dagar därefter tog Jesus med sig Petrus och Johannes och Jakob, hans bror, och förde dem upp på ett högt berg, där de var ensamma. Där blev hans utseende förvandlat inför deras ögon, hans ansikte strålade som solen, och hans kläder blev så vita som ljuset. Och se, Moses visade sig för dem tillsammans med Elias och samtalade med Jesus. Men Petrus tog ordet och sade till Jesus: Herre, det är gott att vi är här. Om du vill, skall jag göra tre hyddor, en åt dig, en åt Moses och en åt Elias. Medan han ännu talade, se, då sänkte sig ett moln av ljus ned och omslöt dem, och ur molnet hördes en röst: Denne är min älskade Son. På honom vilar mitt välbehag. Lyssna till honom! När lärjungarna hörde det, föll de ned på sina ansikten, slagna av skräck. Men Jesus gick fram och rörde vid dem och sade: Res er upp och var inte förskräckta. När de då lyfte sina ögon, såg de ingen utom Jesus allena.

Kommentar

Vanligen kallas denna händelse Kristi förklaring. Bara tre av de tolv fick vara med om den, de som också annars stod Jesus närmast. Innebörden var för dem en bekräftelse på det som de strax förut bekänt. Jesus var Guds Son. I snickaren från Nasaret ” bodde gudomens hela fullhet”, som Paulus skulle säga tre årtionden senare. Vad de upplevde var det, som Johannesevangeliet vittnar om. Kristus är ” det sanna ljuset som skulle komma i världen”, och ” vi såg han härlighet”. Men härligheten hade de först sett i ringhetens gestalt. Sedan fick de se en skymt av den ohöjld och förklarad.

Traditionen har länge utpekat Tabor som förklaringsberget. Säkert med orätt – Tabor ligger i sydligaste Galileen, det är inget särskilt högt berg och toppen tycks ha varit bebyggd i antiken. Det verkliga förklaringsberget är tämligen säkert Hermon, vid vars fot Cesarea Filippi ligger. Det är Syriens högsta berg, 700 meter högre än Kebnekajse. Jesus förde lärjungarna upp i ensamheten, på höjder som de aldrig förut anat. Och där fick de se den sällsamma synen.

Matteus tar solen och ljuset till hjälp för att försöka beskriva något, som man märker egentligen inte kan beskrivas. Han beskriver de tres förskräckelse, när ett moln, som lyser av ljus, sänker sig över dem och de hör en röst som talar till dem. Det är förskräckelse inför Gud själv, den bävan som alla Guds tjänare har känt när de plötsligt ställts inför den Helige. Men här kommer det nya, det som profeterna inte ägde. Lärjungarna har Jesus, som rör vid dem och ber dem att inte frukta. De ser upp. Synen är borta, allt är som förut. Men de har Jesus, och de vet vem de tror på.

Har profetian uppfyllts? (Matt 17:9–13)

Översättning

När de nu gick ner från berget, gav Jesus dem befallningen att inte tala med någon om vad de fått se förrän Människosonen uppstått från de döda. Då frågade honom lärjungarna: Varför säger då de skriftlärd, att Elias först måste komma tillbaka? Han svarade: Elias skall visserligen komma och återställa allt. Men jag säger er: Elias har redan kommit, men de kändes inte vid honom, utan gjorde med honom alldeles som de ville. Då förstod lärjungarna att det var om Johannes Döparen, som han talade med dem. Kommentar

På nervägen får lärjungarna befallning att tala med vad de sett. Inte förrän efter uppståndelsen får de säga något. Vi har kanske inte förstå varför, än de tre den gången hade. Mellan förklaringen och uppståndelsen står korset. På korset blev det klart, hur Messias skulle ” ingå i sin härlighet” (som Jesus sade på vägen till Emmaus). Hans väg gick inte genom jordiskt maktövertagande till politiskt välde, så som så många av hans landsmän väntade. När Jesus dött på korset fanns det inte längre fara, att tron på honom skulle bli orsak till uppror och blodsutgjutelse.

De tre var den gången upptagna av andra problem. De hade fått lära sig, att Elias skulle komma före Messias, och han skulle skaffa honom ett berett folk och återställa tron och det rätta förhållandet till Gud. Nu hade Messias kommit. Men Elias?

Jesus svarar dem, att Elias verkligen har kommit. Men det obotfärdiga folket och dess blinda ledare har ingenting förstått och inte gjort sig beredda. Och med Elias gjorde de precis som de ville. Så kommer de att göra också med Människosonen. Ty så kan det gå, när Gud uppfyller sina löften: människorna tar inte emot uppfyllelsen. Den månadsrasande pojken (Matt 17:14–21)

Översättning

När de var tillbaka i folkhopen, kom en man fram och föll på knä för honom och sade: Herre, förbarma dig över min son. Han är månadsrasande och det står illa till med honom. Ofta faller han i elden och ofta i vattnet. Jag tog honom till dina lärjungar, men de kunde inte bota honom. Jesus svarade: Å, ni förvända människor utan tro! Hur länge måste jag stanna hos er? Hur länge skall jag ha tålmod med er? För hit honom till mig! Och Jesus talade strängt till honom, och anden for ut ur honom. Och pojken var frisk från den stunden.

När lärjungarna sedan var ensamma, kom de till Jesus och sade: Varför kunde inte vi driva ut honom? Han svarade dem: Därför att ni har så litet tro. Sannerligen, jag säger er: Om ni har tro, vore det så bara ett senapskorn, kan ni säga till detta berg: Flytta dig härifrån, dit bort! och det kommer att flytta på sig. Och ingenting skall då vara omöjligt för er.

Kommentar

Vi har redan mött ordet ”månadsrasande” (4:24). Det var namnet på regelbundet återkommande sjukdomar. I det här fallet skulle vi nog ha talat om epilepsi. Markus berättar brett och åskådligt om pojken och hans sjukdom. Matteus gör en drastisk förkortning. Om det nu är en förkortning? Man kan undra om Matteus verkligen kände till Jesu samtal med pojkens far. Där säger Jesus: Allt förmår den som tror. Det förefaller otroligt att Matteus skulle ha lämnat bort den detaljen. Det är nämligen frågan om tron som intresserar honom i denna händelse. Lärjungarna hade misslyckats. Jesus kunde. Lärjungarna frågar varför de misslyckades, och Jesus får tillfälle att tala om trons makt. Det skulle ha passat Matteus syfte ypperligt att återge Jesu samtal med gossens far, om han känt till det. Men han kan ha fått lära denna berättelse i en kortare form än den som Markus hade hämtat från Petrus läppar. Evangelisterna var bärare av en apostolisk tradition. De behövde inte nödvändigt skrivna källor för att återberätta vad de i årtal hade hört och lärt ut.

Det är alltså trons makt, som är kärnpunkten för Matteus. Jesus demonstrerar den och undervisar om den. Vi har här ett av de många Jesusord som ställer till synes orimliga krav på lärjungarna. Vi såg redan i bergspredikan att ingen är sådan, som han borde vara om han ägde den fullkomliga kärleken. Och vem äger den tro, som Jesus här talar om? Det är ju en undergörande tro. I urförsamlingen visste man att den var en Andens gåva som somliga kunde få (1 Kor 12:9). Men liksom lärjungarna skamsna och olyckliga fick erkänna att också de hörde till ett trolöst släkte, så har kyrkan i alla tider fått bekänna sin brist på tro. Lyckligtvis finns det också en svag och kämpande tro, som kan gripa om Jesus och få vad han har att ge. Den är inte undergörande, men den är saliggörande.

För andra gången förutsäger Jesus sitt lidande (Matt 17:22–23)

Översättning

När de åter var samlade i Galileen sade Jesus till dem: Människosonen kommer att bli överlämnad i människors händer, och de kommer att döda honom, men på tredje dagen skall han stå upp igen. Och de blev mycket bedrövade.

Kommentar

Jesus är åter tillbaka i Galileen med sina lärjungar. Markus låter oss veta, att han ägnade tiden åt att enskilt undervisa dem. Matteus endast nämner, att han på nytt talade om att han skulle bli utlämnad och dödad – och uppstå igen. Det ord han använder för ”överlämnas” kan också översättas utgivas, utlämnas eller förrådas. Det rymmer hela djupet av den självupppoffring i värlöshet och vanmakt, som Jesus visste var hans väg. Om lärjungarna berättar Matteus, att de blev djupt bedrövade. Orden om uppståndelsen hade tydligen ingen reell innebörd för dem.

Lärjungarna och tempelskatten (Matt 17:24–27)

Översättning

När de kom till Kapernaum, vände sig de som tog upp tempelskatten till Petrus och frågade: Betalar er Mästare inte tempelskatt? Han svarade: Jo. När de sen kom hem, förekom honom Jesus med frågan: Vad säger du, Simon? Kungarna här på jorden — av vem tar de tull och skatt? Av sina egna söner? Eller av annat folk? När Petrus svarade: Av annat folk, sade Jesus till honom: Då är alltså sönerna fria. Men för att vi inte skall stöta dem för huvudet, så gå ned till sjön och kasta ut en och ta den första fisk du drar upp. Öppna munnen på den, så hittar du en stater. Ta den och ge den för oss båda.

Kommentar

Varje jude över 19 år skulle betala skatt till templet, var han än bodde. Årsavgiften var en halv sikel, eller omräknat i grekiskt mynt två drachmer. På den tiden vi hade guldmyntfot brukade man säga att en drachme motsvarade en krona (eller något mindre). Sådana jämförelser säger inte mycket. Ett bättre begrepp om värdet får man, när man hör att en vanlig grovarbetare kunde få nöja sig med en drachme per dagsverke.

I Kapernaum – den stad där Jesus under dessa år var hemma – blir nu Petrus tillfrågad av uppbördsmännen, om hans Mästare betalar sin tempelskatt. Petrus svarar ja, men tydligen har han känt att han behövde få klart besked om saken av Mästaren själv. Han hinner inte fråga, förrän Jesus förekommer honom med svaret, inbäddat i en liknelse. Vem brukar vara skattskyldig? Kungahuset och hovet? Eller de andra? För antikens människor var saken självklar. Den som härskade tog skatt av de andra. Och Jesus gör genast en tillämpning på den himmelske Konungen och hans rike. Sönerna, rikets barn, de är fria. De tillhör en annan tid och ett annat välde, än det som templet står för. Alltså behövde de egentligen inte betala skatt. Men så kommer ett viktigt tillägg. Så länge den gamla världen står, skall man foga sig i de lagar, som måste råda där. Alltså skall tempelskatten betalas. Berättelsen förutsätter, att Jesus själv är utan pengar – vi hör aldrig talas om att han bar några på sig – och att lärjungekretsen för tillfället var utan kontanter. Men Gud sörjer för de sina. Petrus får befallning att göra ett kast i sjön och dra upp en fisk som kommer att ha en statér i gapet. En statér var ett stort mynt på 4 drachmer, motsvarigheten till en sikel, och alltså tillräckligt för att betala tempelskatten för två.

Undret är nu inte huvudsaken för Matteus. Han säger inte ens att det gick i uppfyllelse. Han vill säga, att det inte finns några tillfälligheter, allraminst när Guds Messias vandrar på jorden. Gud vet och Gud styr – så som han sen gjorde med åsnan i Betfage och mannen med vattenkrukan och många andra ”tillfälligheter” i frälsningsdramat. Matteus menar minst av allt, att Jesus kunde befalla fram allt vad han behövde. Han fick inte göra stenarna till bröd, när han frestades i öknen.

Men han – som vi – fick lita på, att Gud svarar för konsekvenserna, när man vandrar hans vägar i tro och lydnad.

Berättelsen visar, att frågan om tempelskatten alltså var aktuell när Matteus skrev sitt evangelium. Annars skulle han knappast ha tagit med denna berättelse. Han ensam berättar den, och orsaken är tydligen att han skriver för judar. Matteus bör alltså ha skrivit detta före år 70. Det året förstördes templet och sedan betalades inte längre några skatter dit.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar,
Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk,
All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt
Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.